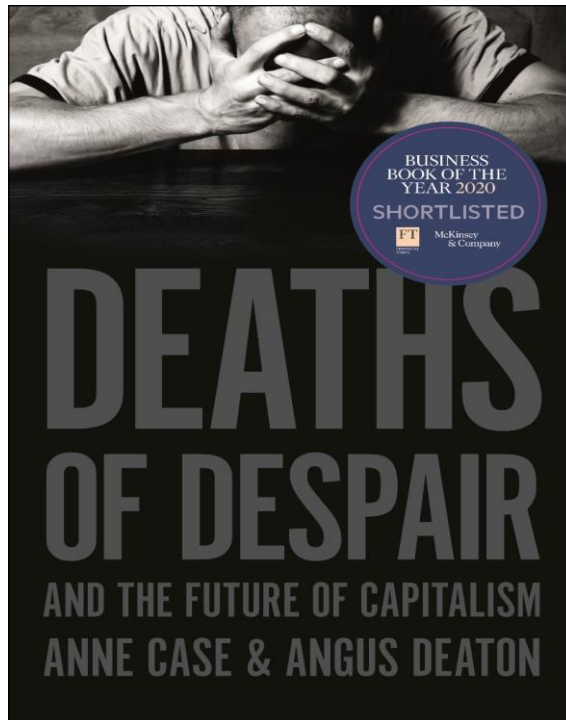

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

Deaths of Despair and the Future of Capitalism

จตุรัตน์ หนูสุวรรณ¹

Chutarat Noosuwan¹

Case, A., & Deaton, A. (2020). Deaths of Despair and the Future of Capitalism. Princeton; Oxford: Princeton University Press.

Deaths of Despair and the Future of Capitalism เป็นหนังสือที่หยิบยกประเด็นปัญหา “การตายจากความสิ้นหวัง (Deaths of Despair)” ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากความล้มเหลวของระบบทุนนิยม มาอธิบายโดยใช้องค์ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์และสถิติ หนังสือเล่มนี้แต่งโดยสองนักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์จาก Princeton University นั่นคือ ศาสตราจารย์ Anne Case และศาสตราจารย์ Angus Deaton โดย Angus Deaton นั้น

¹ อาจารย์ประจำ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา
Lecturer, Faculty of Economics at Sriracha, Kasetsart University, Sriracha Campus
Email: chutarat.no@ku.th

เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งในปัจจุบัน เขาได้รับรางวัลโนเบลด้านเศรษฐศาสตร์ ปี 2015 จากผลงานการวิเคราะห์ทางการค้า การบริการ โภค ความยากจน และสวัสดิการ

หนังสือ *Deaths of Despair and the Future of Capitalism* เริ่มวางจำหน่ายครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม 2020 และได้รับความสนใจอย่างรวดเร็วจนติดอันดับเป็นหนังสือขายดีจาก *New York Times* และ *Wall Street Journal* ตลอดจนได้รับเลือกให้เป็นหนังสือแนะนำโดยบรรณาธิการ (Editors' Choice) ใน *New York Times* อีกด้วย

จุดเริ่มต้นของ *Deaths of Despair and the Future of Capitalism* มาจากสถิติการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย การเสพยาเสพติดมากเกินขนาด และโรคอันเนื่องมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากข้อมูลสถิติดังกล่าว ผู้เขียนพบว่า การเสียชีวิตของชนชั้นแรงงานในสหรัฐอเมริกาด้วยสาเหตุทั้งสามประการเริ่มมีมากขึ้น โดยเฉพาะชาวอเมริกันผิวขาว ซึ่งผู้เขียนให้นิยามการเสียชีวิตดังกล่าวว่าเป็น ‘การตายจากความสิ้นหวัง (Deaths of Despair)’ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องถึงการไม่มีความสุข และปัญหาทางด้านสุขภาพจิต โดยข้อมูลสถิติล่าสุดพบว่า อัตราการเสียชีวิตของคนผิวขาวอเมริกันอายุ 45-54 ปี อันเนื่องมาจาก “ความตายจากความสิ้นหวัง” เพิ่มขึ้นจาก 30 คนต่อประชากรหนึ่งแสนคนในปี 1990 เป็น 92 คนต่อประชากรหนึ่งแสนคนในปี 2017 ทั้งนี้ ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนพยายามตอบคำถามที่ว่า ทำไมคนอเมริกันผิวขาวซึ่งมีจำนวนกว่า 600,000 คนจึงเสียชีวิตจากความสิ้นหวัง ทั้งๆ ที่สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มั่งคั่งมากที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง หรือแท้จริงแล้วระบบทุนนิยมอาจไม่ได้ทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่กลับเอื้อให้คนสิ้นหวังมากขึ้นและนำไปสู่ความตายในที่สุด

ประเด็นที่ผู้วิจารณ์เห็นว่าเป็นจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือ การนำเสนอข้อมูลสถิติอย่างมีชั้นเชิง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจปัญหาได้อย่างถ่องแท้ ควบคู่กับการเลือกใช้ถ้อยคำที่แปลกออกไปจากปกติ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ตัวอย่างเช่น

1. ก่อนที่จะกล่าวถึงปัญหาการตายจากความสิ้นหวัง ผู้เขียนโหมโรงเรื่องราวด้วยดัชนีชี้วัดที่สำคัญอย่างอัตราการเสียชีวิต (Mortality) และอายุขัยเฉลี่ย (Life Expectancy) โดยอัตราการเสียชีวิตสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงของการเสียชีวิตของมนุษย์โดยเฉลี่ย ในขณะที่อายุขัยเฉลี่ยบ่งบอกถึงจำนวนปีที่คาดว่าจะมนุษย์คนหนึ่งจะมีชีวิตอยู่ ดัชนีทั้งสองดังกล่าวจึงมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกัน นั่นคือ หากอัตราการเสียชีวิตมีค่าสูง อายุขัยเฉลี่ยจะมีค่าต่ำนั่นเอง โดยดัชนีทั้งสองนี้ได้ถูกอ้างอิงถึงอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งเล่มของหนังสือ

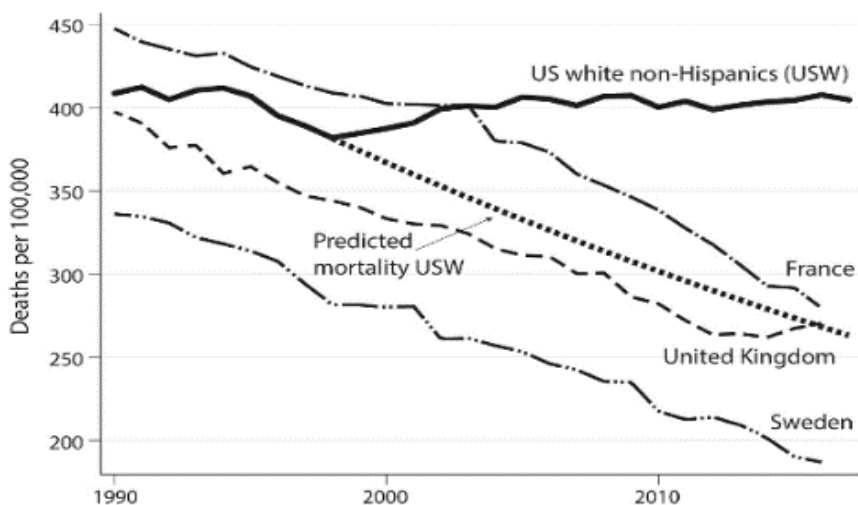
2. ผู้เขียนแสดงข้อมูลอัตราการเสียชีวิตของคนอเมริกันผิวขาวที่ได้มีเชื้อสายละติน (White non-Hispanic) อายุ 45-54 ปี รวมทั้งเปรียบเทียบอัตราการเสียชีวิตดังกล่าวกับข้อมูลของประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ และสวีเดน ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดยแสดงในรูปกราฟเส้น (Line Graph) ดังแสดงในภาพที่ 1 ซึ่งสิ่งหนึ่งที่สังเกตเห็นได้จากกราฟเส้นที่แสดงนั้นคือ แนวโน้มการเสียชีวิตของคนทั้งสี่ประเทศนี้มีค่าลดลงตั้งแต่ปี 1998 ยกเว้นเพียงแต่คนอเมริกันผิวขาวที่ได้มีเชื้อสายละตินที่อัตราการเสียชีวิตกลับ ‘ทวนกระแส’ เริ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา โดยผู้เขียนได้ให้นิยามการทวนกระแสดังกล่าวว่าเป็น ‘สิ่งที่แยกออกมา (Things Come Apart)’ ข้อมูลสถิติดังกล่าวได้ทำให้ผู้เขียนเกิดข้อสงสัยตามมามากมาย เช่น อัตราการเสียชีวิตของคน

ในช่วงอายุอื่นเป็นเช่นไร อัตราการเสียชีวิตของเพศชาย-หญิงอาจมีค่าต่างกัน รวมทั้งอัตราการเสียชีวิตในแต่ละพื้นที่ (รัฐ) ก็อาจจะแตกต่างกันได้เช่นกัน รวมไปถึงคำถามที่สำคัญคือ “อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เสียชีวิต”

3. นอกจากสถิติดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนได้แสดงอัตราการเสียชีวิตของคนอเมริกันผิวขาว ที่มีได้มีเชื้อสายละติน อายุ 45-54 ปี แยกตามรัฐทั้ง 50 รัฐของสหรัฐอเมริกาในช่วงปี 2000 และปี 2016 โดยแสดงในรูปของแผนที่ (Map) ดังแสดงในภาพที่ 2 การแสดงข้อมูลสถิติในรูปแบบที่ดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความแตกต่างของอัตราการเสียชีวิตเชิงพื้นที่ (Geography) ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายมากขึ้น สิ่งที่ผู้เขียนค้นพบจากข้อมูลสถิติดังกล่าวคือ อัตราการเสียชีวิตจะมีค่าสูงในรัฐที่คนมีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวมทั้งประเทศ ในทางตรงกันข้าม อัตราการเสียชีวิตเริ่มลดลงอย่างเห็นได้ชัดในรัฐที่คนมีระดับการศึกษาในระดับสูง เช่น แคลิฟอร์เนีย นิวยอร์ก นิวเจอร์ซีย์ และอิลลินอยส์ เป็นต้น

ทั้งนี้ การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ผู้เขียนพยายามเสนอว่าเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิตของคนอเมริกันผิวขาว เนื่องจากระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้คนมีรายได้มากขึ้น จึงนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยผู้เขียนได้เปรียบเทียบข้อมูลสถิติอัตราการเสียชีวิตของคนอเมริกันผิวขาวที่มีได้มีเชื้อสายละตินที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและที่สำเร็จการศึกษาน้อยกว่าระดับปริญญาตรี ในประเด็นนี้ผู้เขียนได้ให้ความเห็นว่า ในปัจจุบัน โลกของคนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปกับโลกของคนที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าระดับปริญญาตรีมีการแบ่งแยกอย่างชัดเจนมากขึ้น “ช่องว่าง (Gap) ของอัตราการเสียชีวิตของคนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปกับคนที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าระดับปริญญาตรีจึงขยายกว้างขึ้นด้วยเช่นกัน” ซึ่งแน่นอนว่า อัตราการเสียชีวิตของคนที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าระดับปริญญาตรีมีค่าสูงกว่าและขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

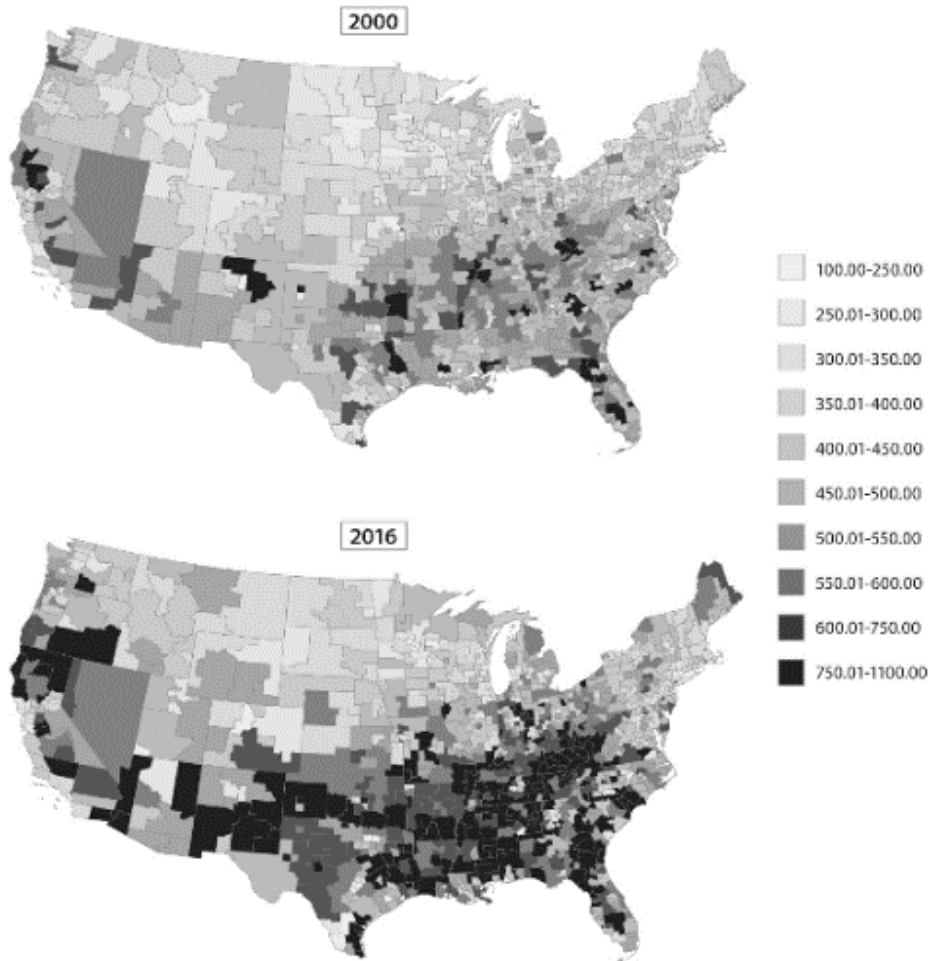
ตัวอย่างการนำเสนอข้อมูลสถิติด้วยกราฟเส้น (Line Graph) และแผนที่ (Map)

ภาพที่ 1 อัตราการเสียชีวิตของคนวัยกลางคน อายุ 45-54 ปี ของประเทศสหรัฐอเมริกา

(คนผิวขาวที่มีได้มีเชื้อสายละติน- White non-Hispanic) ฝรั่งเศส อังกฤษ และสวีเดน

ที่มา: Case, & Deaton (2020)

ภาพที่ 2 อัตราการเสียชีวิตของคนอเมริกันผิวขาวที่ไม่ได้มีเชื้อสายละติน (White non-Hispanic) อายุ 45-54 ปี จำแนกตามพื้นที่

ที่มา: Case, & Deaton (2020)

จากข้อมูลสถิติดังกล่าว ผู้เขียนพยายามอธิบายให้เห็นว่า สาเหตุหลักที่ทำให้คนอเมริกันเสียชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา นั่นคือ ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 นั้น การเสียชีวิตส่วนใหญ่ของคนอเมริกัน โดยเฉพาะประชากรเด็กเกิดจาก ‘โรคติดเชื้อ’ เช่น ปอดบวม วัณโรค และโรกระบบทางเดินอาหาร ซึ่งจากสาเหตุการเสียชีวิตดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขมากขึ้น โรคติดเชื้อมีแนวโน้มเริ่มควบคุมได้จากวัคซีนและยาปฏิชีวนะที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและถูกนำมาใช้รักษาอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 สาเหตุหลักของการเสียชีวิตเริ่มเปลี่ยนเป็น ‘โรคหัวใจและโรคมะเร็ง’ ยาและเคมีบำบัดจึงถูกพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยรักษาโรคเหล่านี้เหมือนในช่วงต้นศตวรรษ

สิ่งสำคัญที่ผู้เขียนพยายามสื่อให้ผู้อ่านตระหนักถึง คือ ในช่วงต้นศตวรรษนั้น สาเหตุหลักของการเสียชีวิตเกิดจากโรคภัยที่เป็นผลมาจากปัจจัยทางชีวภาพ (Biology) จึงมีการพัฒนาวิทยาการด้านการแพทย์และสาธารณสุขมากขึ้นเพื่อรักษาโรคดังกล่าว แม้ว่าในระยะต่อมาสาเหตุการเสียชีวิตจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นโรคนิดอื่นที่เป็นผลมาจากพฤติกรรม (Behavior) วิทยาการดังกล่าวยังคงถูกพัฒนาและนำมาใช้เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตเรื่อยมา โดยลืมไปว่า เมื่อคำนึงถึงต้นทุนทางการเงินแล้ว การรักษาโรคที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมีต้นทุนทางการเงินต่ำที่สุด ก็คือ ‘การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม’

การตั้งข้อสังเกตในหนังสือเล่มนี้เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจารณ์เห็นว่า ผู้เขียนสามารถตั้งข้อสังเกตได้อย่างรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วน และชวนให้ผู้อ่านได้แง่คิดจากการอ่านมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตถึงความเป็นไปได้ที่อัตราการเสียชีวิตของคนวัยกลางคนอายุ 45-54 ปีจะลดลงในอนาคต การลดลงของอัตราการเสียชีวิตดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า วิกฤติปัญหาการเสียชีวิตนี้ได้ ‘หมดยุค’ (Age Out) ไปแล้ว แต่ในความเป็นจริง คนวัยกลางคนเหล่านี้อาจแบกเอาปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไปในอนาคตหรือไปในอีกยุคหนึ่งด้วย นั่นคือปัญหาของคนวัยกลางคนในยุคปัจจุบันจะยังคงเป็นปัญหาต่อไปของคนวัยชราในอนาคต ซึ่งหมายความว่าปัญหาดังกล่าวจะไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใดในปัจจุบัน และอาจจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต จึงมีความเป็นไปได้ว่า อัตราการเสียชีวิตของคนวัยชราอาจจะขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต นี่เป็นข้อสังเกตหนึ่งที่ผู้เขียนสามารถวิเคราะห์ได้อย่างน่าสนใจ อย่างไรก็ตาม คนวัยชราในสหรัฐอเมริกาได้รับสวัสดิการด้านการแพทย์และสาธารณสุขรวมทั้งเงินบำนาญ ในขณะที่คนวัยกลางคนไม่ได้รับสวัสดิการดังกล่าว วิกฤติปัญหาการเสียชีวิตจึงน่าจะบรรเทาลงในอนาคต ยกเว้นเสียแต่ว่า คนเหล่านี้เลือกที่จะทำให้อายุยืนยาวขึ้นต่อไป

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่น่าสนใจ ซึ่งผู้เขียนได้หยิบยกประเด็นที่คาดไม่ถึงมาสะกิดให้เห็นก่อนที่ปัญหาดังกล่าวจะบานปลาย เพราะหากว่า ‘ความตายจากความสิ้นหวัง’ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อัตราการเสียชีวิต (Mortality) ที่กำลังจะลดลงของคนอเมริกันก็อาจจะทะยานตัวเพิ่มสูงขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายว่าหนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ก่อนที่ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 จะระบาดในสหรัฐอเมริกาไม่อย่างนั้นแล้ว ผู้เขียนคงได้เพิ่มเติมข้อมูลสถิติการเสียชีวิตที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมจากโรคระบาดดังกล่าว ซึ่งเป็นประเด็นที่ทำลายมากที่สุดที่โลกกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน